

Nederlands
Jeugd
instituut

Meiden meer in Beeld

In het tiener- en jongerenwerk

Meiden meer in Beeld

In het tiener- en jongerenwerk

Voorwoord

De jeugd heeft de toekomst. Of eigenlijk is de jeugd de toekomst. Daarom proberen we in Nederland onze kinderen en jongeren een zo goed mogelijke start te geven. Ook het welzijnswerk draagt daar aan bij. Het biedt jeugd kansen, het stimuleert talentontwikkeling en creëert een veilige ruimte waarin kinderen en jongeren zichzelf en de wereld kunnen ontdekken. Talenten zijn heel belangrijk en geloof in eigen kunnen is een groot goed. Jongeren moeten hun kansen kunnen grijpen en benutten. Of het nu gaat om school, werk of in de vrije tijd, bij sport en muziek. Dit alles opdat zij later als volwaardige burgers kunnen participeren.

Deze belangrijke bijdrage aan het opgroeien en de zelfontplooiing van jongeren richt zich in principe op alle jongeren, maar altijd met aandacht voor vooral kwetsbare jongeren; jongeren die om verschillende redenen minder kansen krijgen of stimulans ervaren, of jongeren die wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

En juist voor deze jongeren kan het jongerenwerk echt een verschil maken.

Ik heb zelf een dochter en een zoon. Terwijl zij opgroeiden maakte ik intensief jongens en meisjes (meiden horen ze zich nu liever noemen) van hun leeftijd mee. Veel was hetzelfde maar er waren ook verschillen die van mij als moeder of als coach, of in elke andere rol een verschillende ondersteuning vroegen.

Ik vind het belangrijk dat meisjes en jongens evenredig door het jongerenwerk kansen en ondersteuning ontvangen. Er is nu echter een bepaalde onevenwichtigheid..Uit onderzoek blijkt dat het jongerenwerk voornamelijk jongens bereikt en voor slechts 20% meisjes en jonge vrouwen. Dit terwijl zij net zo goed belang hebben bij ontwikkeling van hun talenten en ongeveer net zoveel meisjes als jongens tot de kwetsbare groepen gerekend kunnen worden. Gelukkig dringt dit besef, dat het van belang is om meisjes en jonge vrouwen evenredige aandacht te geven, ook steeds meer door in het jongerenwerk.

Door andere keuzes te maken, door oog te hebben voor de behoeften en positie van meisjes en jonge vrouwen, kan het jongerenwerk hen meer in beeld krijgen. Daar is ook al de nodige praktijkervaring mee opgedaan. In dit boekje delen betrokkenen uit het tiener- en jongerenwerk hun ervaringen met u. Zij vertellen over het werken met meisjes en jonge vrouwen, apart of samen met jongens, over de rol van de jongerenwerker, en hoe je inclusief kunt werken.

Ik hoop dat zij u inspireren om in uw eigen werk in te zetten op een beter bereik van meisjes en jonge vrouwen. Zodat het jongerenwerk nog beter een bijdrage kan leveren aan de positieve ontwikkeling en opvoeding van alle jeugd.

Marlies Veldhuijzen van Zanten
Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Inhoud

- 1 Inleiding 5
- 2 Het belang van een visie 9
- 3 Meiden 'lokken' 12
- 4 Een veilige plek 15
- 5 De competenties van de jongerenwerker 19
- 6 Altijd wat te doen 23
- 7 De rol van de gemeente 27
- 8 Gluren bij de Duitse burens 31
- 9 Epiloog: Samen of apart? 34

1 Inleiding

Hoe het tiener- en jongerenwerk in Nederland wordt uitgevoerd, is afhankelijk van veel dingen.¹ Gaat het om de stad of het platteland, werken jongerenwerkers in een achterstandswijk of niet, met veel allochtonen of juist met overwegend autochtonen? Wat wil de (deel)gemeente van jongerenwerkers: moeten ze zich vooral op overlastgevende jongeren richten of niet? En wat hebben organisaties en jongerenwerkers zelf als doel?

Toch heeft het jongerenwerk een aantal algemene uitgangspunten, waarin iedere jongerenwerker zich kan vinden. Jongeren moeten zich welkom voelen in een jongeren centrum, er verantwoord hun vrije tijd kunnen besteden en de kans krijgen het beste uit zichzelf te halen. Jongerenwerkers stimuleren jongeren hun talenten te ontwikkelen, geven waar mogelijk voorlichting en bieden een luisterend oor. Het jongerenwerk heeft daarnaast een belangrijke signaleringsfunctie. Maar bovenal moet het jongerenwerk er zijn voor jongens én meisjes.

Geen overlast

Toch is dat in praktijk niet zo. In veel jongeren centra komen vooral jongens, die indruk ontstaat uit studies. En veel minder meisjes. De meeste organisaties hebben een bereik van van 10-30% meiden, met een enkele uitschieter naar boven en naar beneden.² Dat geldt overigens vooral voor de puberleeftijd. In de kinderleeftijd is er nauwelijks verschil in bereik tussen jongens en meisjes.

Een veelgehoorde reden hiervoor is dat meisjes nu eenmaal minder in beeld zijn als 'probleemjongeren'. Ze zorgen minder vaak voor overlast door op straat te hangen of (kleine) delicten te plegen. Ze hebben minder vaak – zichtbare – problemen met drugs- en alcoholgebruik. Gemeenten leggen vaker de nadruk op overlastbestrijding.³ En richten zich dus hoofdzakelijk op jongens. Meiden staan daarom nog steeds niet echt goed op de kaart in het jeugdbeleid van gemeenten.

---

1 Het tiener- en jongerenwerk heeft een doelgroep van 10 tot en met 23 jaar. In het vervolg spreken we over jongerenwerk.

2 Gemmeke, et al., 2010.

3 Noorda en Co, 2009.

Ze zijn tevens minder in beeld bij het jongerenwerk. Dat zie je aan het activiteiteenaanbod. Dat is vaak minder uitnodigend voor meiden, sluit niet goed aan bij hun interesses. Daarnaast zijn jongerenaccommodaties en de inrichting ervan niet altijd aantrekkelijk voor meisjes. Soms voelen ze zich er niet veilig, waardoor ze wegblijven. In nogal wat jongerencentra overheerst één groep jongens en dat is zeer in het nadeel van de meiden. Nurten Karisli, portefeuillehouder Jeugd van de deelgemeente IJsselmonde formuleert het als volgt: ‘In diverse jongerencentra in Rotterdam zien we dat – als je niet oppast – jongerencentra snel veranderen in apenrotsen. Eén groep dominante jongeren eigent zich de voorziening toe en andere jongeren, inclusief meisjes, worden uitgesloten.’ Dit moet en mag niet, zo vindt Karisli. Want het heeft verregaande gevolgen voor de hele groep. ‘Jongerenwerkers komen zo niet meer toe aan het ontdekken van kwaliteiten en talenten bij jongeren.’

Noodzakelijk

Het is doodzonde dat die meiden wegblijven. Het is een gemiste kans voor de meiden zelf. Want dat meiden minder overlast veroorzaken, wil niet zeggen dat ze minder steun nodig hebben bij het volwassen worden. Hun problemen zijn vaak internaliserend; op zichzelf gericht. Meiden die weinig zelfvertrouwen hebben trekken zich terug, knokken minder voor hun opleiding en toekomst en zijn sneller slachtoffer van autoritaire jongens; loverboys. Ze beschadigen zichzelf of hebben eetproblemen. Overigens is er een kleine groep meiden die wel gerekend wordt tot de overlastgevende jongeren. Daarbij speelt onder meer grensoverschrijdend (seksueel) gedrag een rol. Dat zijn bijvoorbeeld meiden die zichzelf ‘verkopen’ voor een breezer, maar ook meiden die op de vuist gaan met andere meiden. Dikwijls is een jongerencentrum de enige plek waarheen meiden kunnen gaan om onder elkaar te zijn. Een neutrale plek waar ze over hun ideeën, gedachten en problemen kunnen praten. Het is tegelijkertijd een plek waar ze leren omgaan met jongens. Bovendien biedt het jongerenwerk meiden een kans zich te ontwikkelen. Om talenten en krachten naar boven te halen die door ouders of leerkrachten onopgemerkt blijven.

Succesfactoren

Hoe kan het jongerenwerk beter aansluiten bij de behoeften van meisjes? Deze vraag proberen wij in deze publicatie te beantwoorden. Cruciaal is, zo blijkt, het hebben van een goed doordachte visie op meiden in het jongerenwerk. Van betekenis is ook de relatie van de jongerenwerker met de jongere en de competenties van die jongerenwerker. Voorts moeten het activiteitsaanbod en de werkwijze meiden aanspreken en moeten meiden zich veilig kunnen voelen in een jongerencentrum. Maar doorslaggevend voor het succes is of een gemeente het belang inziet van jongerenwerk voor jongens en meiden.

Hoe het jongerenwerk beter kan aansluiten bij de behoeften van meiden, doen we in deze publicatie uit de doeken. We belichten goede praktijkvoorbeelden en vragen aan jongerenwerkers hoe zij het doen. Niet om te zeggen: 'Zo moet het'. Maar om te inspireren en handvatten te geven. Zodat meiden in de toekomst beter bereikt kunnen worden.

Feiten & Cijfers

Het jongerenwerk bereikt tussen de 10 en 20 procent van alle jongeren (jongens en meisjes) tussen de 12 en 23 jaar.

Daarvan is nog geen 30 procent een meisje.

Dat is circa 4,5 procent van de gehele groep van Nederlandse meiden.

In 2009 werkten er 2818 professionals in het jongerenwerk.

(Bronnen: Noorda 2009 en Gemmeke et al. 2011)

2 Het belang van een visie

De visie die een jongerenwerker of organisatie heeft op de positie van meiden zegt wat over de competenties die een jongerenwerker moet hebben, over de inrichting van de accommodatie, over het aanbod en de manier waarop dat wordt uitgevoerd. Een visie op 'meidenwerk' moet tegelijkertijd ook een visie op het jongerenwerk in zijn algemeen zijn. Vind je dat jongerenwerk een belangrijke taak heeft in het bestrijden van overlast? Of wil je vooral het beste uit de jeugd naar boven halen, zodat ze leren stevig in het leven te staan?

Divers aanbod

Een visie staat niet los van de doelgroep die je voor ogen hebt. Meiden en jongens van tien denken anders dan die van zestien. Jongeren met een religieuze achtergrond bereik je meestal op een andere manier dan jongeren uit niet-gelovige gezinnen. Er is verschil tussen jongeren op het platteland en die in de stad. Maar ook tussen jongeren uit verschillende steden en daarbinnen zijn er verschillen op wijkniveau. Echt recht doen aan al deze verschillen kan door middel van een inclusieve visie. Dat betekent dat je poogt met je aanbod de hele doelgroep in al zijn diversiteit te bereiken. En dat je aanbod ook divers is.

Jongerenwerk IJsselmonde, de organisatie achter Talenthouse, heeft zo'n visie. Er is daar bewust niet gekozen voor apart meidenwerk. Manager Nadia Barquioua: 'Wij zien meidenwerk als een essentieel onderdeel van het jongerenwerk. Zonder meiden in je accommodatie is er geen sprake van goed jongerenwerk. Door uit te gaan van talentontwikkeling heb je het niet meer over jongens of meisjes en een verschillend aanbod.' Barquioua: 'Als je puur vanuit talent aan de slag gaat, zie je dat er binnen de activiteiten vanzelf een mix ontstaat. Er zijn jongens die goed zijn in *breakdance*, maar ook meisjes.'

Diversiteit

De Stichting Compass Uden streeft naar zoveel mogelijk diversiteit. Jongerenwerkster Eelke Wijdeven: 'Er komen hier autochtone en allochtone meiden. Er is aanbod voor meisjes van tien tot achttien jaar. Er zijn meiden uit probleemwijken, maar ook uit de betere wijken.' Doel is om meiden met elkaar te leren omgaan, ongeacht hun afkomst, religie, etniciteit, cultuur,

of opleidingsniveau. De jongerenwerkers van Compass besteden veel aandacht aan pesten, een veel voorkomend probleem onder meiden. ‘We proberen groepjesvorming tegen te gaan.’ Die insteek vertaalt zich naar de activiteiten. Activiteiten alleen voor islamitische meiden heeft Compass niet. Wel is er apart meidenwerk. Dat is, zo vindt de organisatie, een adequate manier om meiden goed te kunnen bereiken.

Relatie centraal

In de methodiek *SuperWoman*, die landelijk op meer dan vijftig plekken is ingevoerd, staat de relatie tussen jongerenwerker en jongere centraal. De jongerenwerker en de vertrouwensrelatie die hij of zij met een meisje opbouwt, is cruciaal voor het bereiken van het doel van *SuperWoman*: meiden dusdanig motiveren, stimuleren en begeleiden dat ze voor zichzelf kunnen zorgen. Op lichamelijk, psychisch, sociaal en geestelijk gebied. Een tweede doel is meiden te helpen om hun talenten en kwaliteiten te ontdekken en in te zetten in de maatschappij.

Kortom

Waar je ook voor staat: een goed doordachte visie op het aanbod, inrichting en de doelgroep helpt om het werk als jongerenwerker en de omgang met jongeren te sturen. Het helpt om helder uit te dragen wat er van een jongerenwerker verwacht kan worden: aan wijkbewoners, (deel)gemeenten en andere opdrachtgevers. Een omlinjnde visie geeft aan wat een jongerenwerker van collega’s kan verwachten, en wat hij of zij van managers mag verwachten. En andersom.

Inclusief denken

Inclusief denken houdt in dat je zoveel mogelijk samen doet, maar tevens rekening houdt met verschillen. Wanneer het nodig is om meiden in de gelegenheid te stellen om onder elkaar te zijn, moet dat dus kunnen. Zolang je een organisatie alle jongeren maar medeverantwoordelijk maakt voor de vraag hoe je ook dingen samen kunt doen, ondanks al die verschillende behoeften. Ofwel: jongerenwerk helpt alle jongeren in de buurt of wijk vraaggericht bij het volwassen worden en zorgt ervoor dat alle jongens en meisjes een plek vinden in de samenleving. Het jongerenwerk richt zich als zodanig op alle jeugd.

Tips om te komen tot een duidelijke visie

- Stel vragen die voor de hand lijken te liggen, maar wel cruciaal zijn: heb je goed in beeld welke en hoeveel meisjes je bereikt en welke meisjes je nog zou willen bereiken?
- Ga na wat de doelgroep is van je activiteiten op dit moment en wat er nodig is om een goede afspiegeling van de doelgroep te bereiken.
- Probeer je visie zo te formuleren dat er sprake is van inclusiviteit. Hierbij zorg je ervoor dat beleid en strategieën steeds rekening houden met verschillen.
- Ga na of de inrichting van je accommodatie wel bij de visie en de doelgroep aansluit.
- Kijk eens hoe andere jongerencentra het doen. Zou je dat ook zo willen en waarom wel of niet.

3 Meiden 'lokken'

Meiden je accommodatie binnenhalen kan een flinke klus zijn. Zomaar wat activiteiten aanbieden en daar een pr-bom op loslaten heeft weinig zin. Wat wel werkt, is de straat opgaan, de scholen langs, op bezoek bij zelforganisaties van migranten. Natuurlijk verschilt het per gemeente welke aanpak werkt. In sommige wijken of steden zijn meiden bijvoorbeeld niet vaak op straat te vinden. Dan werk je beter vanuit andere vindplaatsen: scholen of het naschoolse aanbod. De Stichting Welzijn Amersfoort biedt het programma *Girls Talk*, ontwikkeld door de Rutgers Nisso Groep met als doel de seksuele gezondheid en empowerment van meiden te bevorderen, aan op vmbo-scholen tijdens de lessen maatschappijleer en binnen het naschoolse aanbod. Twee SWA-medewerkers voeren dit programma uit. Dat zorgt voor een goede doorstroming naar de meidenactiviteiten in het jongeren centrum.

Meiden krijg je sneller binnen door het netwerk om hen heen aan te boren. Angela Borkent van Stichting Jong in Rotterdam probeert aanwezig te zijn bij jongerenevenementen in haar wijk. 'Dan word je een vertrouwd gezicht.' Verder zoekt ze contact met sleutelfiguren, zoals opbouwwerkers. Ook die sturen meiden door.

Kim Novak van Stichting Scoop in Almelo werkt al zo'n zes jaar in dezelfde wijk. Ook dat is een pluspunt. 'Je kent hun zussen en broers, hun ouders en de meiden zelf vaak al vanaf hun geboorte. Dan ben je vertrouwd.' Dat voordeel heeft natuurlijk niet elke jongerenwerker. Realiseer je dat actieve wijkbewoners vaak ook veel meiden kennen.

Doelgroep

Er zijn organisaties die zich richten op meiden tussen de negen en veertien jaar. Die zijn te oud voor de speeltuin, maar mogen nog niet uitgaan en vinden het jongeren centrum vaak bereninteressant. Als ze eenmaal binnen zijn, blijven ze komen. De aandacht voor jonge meiden kan een strategie zijn om meer meiden in huis te halen. Immers: de oudere meiden zijn lang niet altijd te bereiken. Die hebben dikwijls al meer hun eigen leven: ze gaan shoppen, hangen op straat, of zitten thuis.

Sommige organisaties zetten juist in op die oudere groep. Bij het productiehuis van jongerenwerk DOCK in Amsterdam-Noord komen hoofdzakelijk 16-plussers. Werven op

straat is vaak overbodig. Dat komt door het gevarieerde aanbod, veel muziek, dans en de mogelijkheid zelf op te treden. Dan komen er hordes vrienden en vriendinnen kijken. Mond-tot-mondreclame werkt prima, ook bij meiden.

Moeilijk bereikbare meiden

Toch is er altijd een groep die moeilijk te bereiken is. Vooral meisjes uit islamitische gezinnen mogen vaak niet van hun ouders naar jongerencentra. Zeker niet als er jongens komen. In Almelo wonen veel Turkse meiden. Slechts een deel komt op het jongerencentrum. De groep strengreligieuze meiden is veel moeilijker te bereiken. Toch wordt het wel geprobeerd. Via migrantenorganisaties bijvoorbeeld. Kim Novak: ‘Er is hier een islamitische organisatie voor meisjes. Via medewerkers daarvan geven we soms een presentatie, spreken we meiden aan om langs te komen. Komen doen ze desondanks mondjesmaat. Het blijft bijzonder lastig.’ Nadia Barquioua, manager van Talenthouse in Rotterdam, kent het probleem. ‘Vooral meisjes van 11, 12 jaar oud, die naar de brugklas gaan, mogen vaak niet komen. Ze zijn in de leeftijd dat ze buiten het gezichtsveld van hun ouders raken. Die hebben minder controle over ze. Juist dan trekken ouders de touwtjes strakker aan. Ze willen dat hun dochter van school meteen thuiskomt.’

Bij Talenthouse knopen de jongerenwerkers contacten aan met de ouders. Barquioua: ‘De vrouwelijke jongerenwerkers gaan langs bij een vrouwenhuis waar moeders in hun vrije tijd komen. Mannelijke werkers maken een praatje met de Marokkaanse buurtvaders. We vertellen dat het veilig is bij ons, dat we rekening houden met het geloof en andere aspecten die voor islamitische meisjes belangrijk zijn. Dat we grensoverschrijdend gedrag niet tolereren en dat we, indien nodig, hun dochter na een activiteit naar huis brengen. Het helpt ook om broers aan te spreken. Als de broer de accommodatie veilig vindt, mogen zijn zusje en nichtje er ook naartoe.’

Evenzeer kan het helpen om de moeders van de meiden actief bij de activiteiten te betrekken. Het is een van de redenen dat Stichting Compass Uden jaarlijks een Moeder & Dochteravond organiseert, waar meiden met hun moeders naartoe kunnen. Het idee daarachter is dat er door het contact tussen de moeders en de (vrijwillige) jongerenwerkers vertrouwen ontstaat. Tijdens die avond worden onderwerpen gekozen die voor zowel moeders als dochters interessant zijn, zoals gezond koken. Als de moeders zien dat het voor hun dochters goed is, mogen die er eerder alleen heen.

Tips om meiden naar je accommodatie te krijgen

- Geef presentaties of cursussen op scholen en in het naschoolse aanbod. Denk daarbij in het onderwijs aan de verlengde schooldag of de buitenschoolse opvang.
- Zoek ingangen via migrantenorganisaties, de moskee of de kerk.
- Als het gaat om moslimmeiden: spreek de ouders en broers aan.
- Organiseer moeder- en dochteractiviteiten.
- Organiseer ook eens wat voor jongere meiden. Misschien blijven ze, als ze ouder zijn.

4 Een veilige plek

Wat kun je doen om meiden naar je accommodatie te krijgen? ‘Laat de meiden meehelpen met de inrichting ervan’, is een vaak gehoord antwoord. In veel accommodaties waar meiden komen hebben ze een eigen ruimte, die ze zelf mogen inrichten. Soms is dat een aparte kamer, soms een plek in een grotere open ruimte, waar meisjes een paar stoelen voor zichzelf neerzetten, ‘hun’ bank om te relaxen. Het idee erachter is dat meiden zich zo de ruimte eerder toe-eigenen. En iets wat van jou is, daarvoor voel je je verantwoordelijk.

Bij Talenthouse ontwierpen, bouwden en richtten ze een van de jongerencentra geheel in met de hulp van jongeren, buurtbewoners en ouders. Manager Nadia Barquioua: ‘Het bouwen en aanleggen van de elektriciteit moet je aan professionals overlaten. Maar voor al het andere, het stucwerk en het betegelen van de keuken, maakten we projectgroepjes van jongeren, ouders, wijkbewoners en de aannemer. Van de inkoop bij de groothandel tot en met het schilderen: alles is gezamenlijk gebeurd.’ Zo’n aanpak vraagt wel wat van een organisatie, zegt Barquioua. ‘Je moet veel tijd stoppen in begeleiding, flexibel zijn. Het vraagt ook wat van de (deel) gemeente. Die moet enerzijds de opvatting delen dat het resultaat duurzamer is. Anderzijds moet een portefeuillehouder ook beseffen dat dingen gewoonweg langzamer gaan als je het op deze manier doet.’

Veiligheid

Van cruciaal belang is dat de accommodatie veilig is. Zeker voor de groep meisjes van tien tot veertien jaar. Deze meisjes maken de overstap van de basisschool naar het voortgezet onderwijs en komen in de pubertijd. Ze zijn kwetsbaar, experimenteren vaker met grensoverschrijdend (seksueel) gedrag. Uit de praktijk blijkt dat ze wat meer de veiligheid van het onder elkaar zijn opzoeken. ‘Het is belangrijk dat meiden leren met jongens om te gaan’, zegt Jolanda van Roosendaal, methodiekontwikkelaar van *SuperWoman*. ‘Maar hiervoor hebben meiden wel een gezond zelfbeeld nodig. Voor onzekere meiden kunnen jongens erg bedreigend zijn. Wanneer meiden eenmaal naar de meidengroep komen, is de stap naar bijvoorbeeld een inloop met jongens en meiden minder groot.’

Vaak is een aparte ruimte voor meiden ook nodig vanwege hun ouders. Islamitische meiden

mogen dikwijls niet naar een jongerencentrum. Nadia Barquioua van Talenthouse denkt dat het imago van jongerencentra daarbij een rol speelt. ‘Ouders denken dat er in zo’n centrum een bar is, dat er wordt gepingpong. Meer niet. Dat is voor veel islamitische ouders een brug te ver. Ze willen niet dat hun dochter daar gezien wordt.’

Het is daarom belangrijk je accommodatie transparant te maken. Jongeren vinden het niet stoer als hun ouders ook naar het centrum komen. Maar daar heeft jongerenwerk IJsselmonde maling aan. Barquioua: ‘De accommodaties zijn zo ingericht dat buurtbewoners er ook gebruik van kunnen maken. Als de Marokkaanse buurtvaders een ruimte zoeken, zijn ze van harte welkom. Zo ziet iedereen wat er binnen gebeurt. En als een buurtvader zegt dat het goed is, waarom zou zijn dochter of buurmeisje er dan niet naartoe mogen?’

Meidenonderwerpen

Er zijn meer redenen waarom meiden apart van jongens willen zijn. ‘Dan kunnen ze over echte meidendingen praten’, zegt Angela Borkent van de Stichting Jong in Rotterdam. ‘Zonder jongens zijn ze relaxter, denken ze niet constant aan de kleding die ze aan hebben, hoe ze moeten zitten en praten.’ Volgens Borkent hebben meiden bij tijd en wijlen echt behoefte aan een (afgesloten) ruimte voor zichzelf. Bij de accommodaties van Stichting Jong kan dat. ‘Indien mogelijk doen we soms zelfs de gordijnen dicht. Zeker als je praat over seks, zijn die meiden meer zichzelf als ze niet zien dat er jongens buiten staan.’ Ook de meidenwerkers van *SuperWoman* in Amsterdam zien grote voordelen in aparte ruimtes voor meiden. ‘Ze weten soms niet eens wat ongesteld zijn is’, zegt Jolanda van Roosendaal. ‘Dit soort dingen moet je met meiden onder elkaar bespreken. Zodat ze zichzelf kunnen zijn en al hun vragen durven te stellen.’

Soms kiezen organisaties er zelfs expliciet voor om het meidenwerk op een aparte locatie uit te voeren. Die plek is dan verboden voor jongeren of mannen, zeker als er in hetzelfde gebouw een jongensactiviteit plaatsvindt. Overigens is het ook vaak zo dat jongens apart willen zijn van meiden. Om dezelfde reden: ze kunnen dan echt over jongensonderwerpen praten. Als ‘mannen onder elkaar’.

Sfeer

Jezelf durven zijn in een ruimte - gemengd of niet - heeft alles te maken met de sfeer. Die moet open zijn en gastvrij. Zodat elke jongere voelt: hier mag ik meedoen. Je bereikt dit door

de ruimte aansprekend in te richten. En er gezamenlijk zorg voor te dragen. Bij Stichting Compass Uden stelden de meiden samen met de jongerenwerkers de huisregels op. Iedereen, jongerenwerkers, vrijwilligers en de meiden, mag elkaar aanspreken op gedrag en zorg voor de omgeving. Het motto: 'We zijn samen verantwoordelijk voor de sfeer en ieders welbevinden.' Kenmerkend voor een veilige sfeer is dat je respect hebt voor elkaar, zegt Roel Overduin, jongerenwerker in een productiehuis van Stichting Dock in Amsterdam-Noord. 'Dock is als mijn huis. Jongeren zijn bij mij te gast. Ik stel de regels. Een ervan is dat je hier respect hebt voor elkaar. Jongens van het soort dat in het voorbijgaan van een meisje "hoer" fluisteren, zetten we eruit. Dat zorgt ervoor dat die meiden zich veilig voelen.'

Maar ook meiden onderling kunnen elkaar flink bang maken, weet elke jongerenwerker. Vaak zijn ruzies of pestpartijen op school of op straat ontstaan en worden ze in het jongerencentrum verder 'uitgevochten'. 'Als dat gebeurt, nemen we de meiden apart', zegt Eelke Wijdevan van Stichting Compass Uden. 'Waar de ruzie over gaat of wie begon, is niet zo belangrijk. Ze moeten het voor iedereen leuk houden, anders volgen er maatregelen.' De veiligheid van een accommodatie heeft ook met andere factoren te maken. Op vaste tijden open zijn, bijvoorbeeld. Als een meisje eindelijk van haar ouders naar een jongerencentrum mag, moet ze niet voor een gesloten deur staan omdat er 'waarschijnlijk toch niemand komt opdagen'.

Apenrots

Een sfeer heeft alles te maken met het soort jongeren dat je binnenlaat. Als een dominante groep de accommodatie overheerst, worden andere jongeren en vooral meiden uitgesloten. Talenhouse kiest ervoor om vooral positieve jongeren die wél wat willen binnen te halen. De groep die niets wil, mag niet meedoen. Ook bij Dock in Amsterdam-Noord blijven dit soort jongeren buiten. Roel Overduin: 'Jongeren, jongens of meiden die zich niet kunnen gedragen, vliegen eruit.'

Dit vraagt om duidelijkheid, ook voor de groep potentiële rotzooitrappers. Barquioua: 'Je moet tegen ze zeggen: dit kun je wel en dat niet bij ons doen. Vaak weten die jongens dan al dat het niks voor hen is.' Het is overigens niet zo dat Talenhouse die jongeren laat stikken. We houden contact, organiseren bijvoorbeeld een voetbaltoernooi. Maar we doen dat in de buitenruimte. Want de accommodatie moet veilig zijn.'

Tips voor een veilige plek

- Maak de accommodatie transparant. Zorg dat iedereen binnen kan lopen maar dat groepen er desgevraagd wel apart kunnen zitten.
- Richt je accommodatie in samen met jongeren, ouders en de buurtbewoners.
- Zorg voor een open sfeer waarin iedereen elkaar kan aanspreken op gedrag en zorg voor de ruimte.
- Zorg altijd dat er iemand is tijdens openingstijden. Jongeren voor een dichte deur laten staan, is een gemiste kans.
- Wees open op vaste tijden. Ook dat is een vorm van veiligheid.

5 De competenties van de jongerenwerker

Elke jongerenwerker moet goed contact kunnen leggen en vertrouwen kunnen wekken, dat is voor een goede omgang met meiden niet anders dan voor jongens. Toch moet je meiden in de praktijk vaak wel wat anders benaderen. Zo moet je een wat langere adem hebben. Meiden kijken wat vaker de kat uit de boom, zijn doorgaans wat wantrouwender. Daarnaast moet je goed kunnen luisteren. ‘Meiden willen vaker hun ei kwijt’, is de ervaring van jongerenwerker Eelke Wijdeven van Stichting Compass Uden. ‘Dan willen ze gewoon wat vertellen. Verder niets.’ Je moet met die informatie zorgvuldig omgaan, anders raak je het vertrouwen kwijt. Maar dat geldt eveneens voor jongens. ‘Als een jongere je vertelt thuis te worden geslagen, ga je niet met de ouders praten zonder het daar met hem of haar over te hebben.’

Grenzen

‘In de methodiek *SuperWoman* draait eigenlijk alles om de relatie met de jongerenwerker’, legt Jolanda van Roosendaal uit, ontwikkelingspsycholoog en ontwikkelaar van de methodiek. ‘Eigenlijk is de jongerenwerker de methodiek. Die jongerenwerker moet geloven in die meiden. Ze laten zien dat ze waardevol zijn en dat ze talenten en kwaliteiten hebben die ze kunnen aanboren, waardoor ze meer zelfvertrouwen krijgen, een beter zelfbeeld. De jongerenwerker helpt hen daarbij.’ Het vraagt veel van de jongerenwerker. ‘Soms ben jij de enige die in ze gelooft. Dan moet je veel moeite doen om vertrouwen te krijgen. Dat houdt in de praktijk in dat je niet alleen een activiteit met ze organiseert, maar dat je betrouwbaar bent. Je doet wat je zegt en zegt wat je doet. Meiden nemen alleen iets van je aan als je te vertrouwen bent.’

Tegelijkertijd geeft een ‘goede’ jongerenwerker grenzen aan. Soms zijn die grenzen hard en worden ze duidelijk gesteld via de huisregels in het jongerencentrum: geweld gebruiken is wegwezen. Soms is die grens veel zachter. De grens tussen privé en werk bijvoorbeeld. Wanneer ben je er wel en wanneer niet voor ze? Angela Borkent van Stichting Jong geeft haar mobiele telefoonnummer aan alle meiden met wie ze werkt. ‘Ze kunnen me onder werktijd

altijd bellen. Mits ze wat te melden hebben. Het moet geen “vriendinnetjespraatje” zijn, zo van: “Hoi, hoe gaat het”.’ Ook ’s avonds is Borkent bereikbaar. ‘Maar dan moet het echt urgent zijn. Zo niet, dan bellen ze later maar terug. Dat vinden ze niet altijd leuk, maar ik heb ook mijn privéleven.’

Grenzen aangeven heeft alles te maken met opvoeden. Jongeren moeten leren wat er te koop is in de wereld, anders worden ze niet weerbaar. Dat kun je als jongerenwerker aan ze meegeven. Ofwel: een ‘goede’ jongerenwerker is enthousiast en positief en weet zelfs bij de meest knorrige puber zijn of haar gaven, krachten en vaardigheden te zien. Die jongerenwerker kan echter ook ‘klein’ denken en dit overbrengen. Niet alles ligt binnen iemands bereik, er zijn grenzen aan wensen. In Talenthouse coacht een jongerenwerker de jongere bij zijn talentontwikkeling. Hij of zij zorgt ervoor dat jongeren stapjes vooruit zetten, geeft schouderklopjes. ‘Maar zorgt er tevens voor dat het doel haalbaar en behapbaar is’, zegt Nadia Barquioua. ‘We willen dat jongeren realiteitszin krijgen. Dat ze zich realiseren dat niet alles mogelijk is of op stel en sprong te realiseren. Stel, een meisje zegt: ‘Ik wil later graag acrobaat worden, dan zal de jongerenwerker moeten zeggen: Waar denk je dan te gaan werken?’ Al kijk je natuurlijk wel of er alternatieven zijn. Je moet *out of the box* kunnen denken.’

Man of vrouw?

Het is niet voor niets dat meidenwerkers vaak vrouwen zijn, zo zeggen professionals. Meiden bespreken nu eenmaal persoonlijke onderwerpen gemakkelijker met een vrouw. Toch is dat geen wet van Meden en Perzen, bewijst Roel Overduin van stichting Dock in Amsterdam-Noord. Overduin heeft voornamelijk contact met meiden, meestal

vanaf een jaar of 14. Meisjes komen naar hem toe en hebben het over van alles. ‘Soms over dingen, waar ik geen snars verstand van heb, maandverband bijvoorbeeld.’ Overduin is oprecht geïnteresseerd in wat ze doen. ‘Als ze hun nagels lakken bijvoorbeeld, wil ik echt weten hoe ze dat voor elkaar krijgen. Dat is, denk ik, de vrouwelijke kant in mij. Dat meiden op hem afstappen heeft te maken met zijn persoon. ‘Ik ben heel open en direct, maak snel contact.

Ik praat net zo gemakkelijk over voetbal als over seks. Het goede contact heeft wellicht ook te maken met mijn leeftijd. Ik ben 49. Op een jonge vent van 25 worden ze verliefd. Mij vertrouwen ze. Ze noemen me niet voor niets papa Roel.’ Opvallend is dan weer dat de jongens met hun problemen naar Overduins vrouwelijke collega’s gaan. ‘Tegenover mij vinden ze dat gezichtsverlies. Want ik ben wel een stoere man.’

Een stevig team

Vertrouwen opbouwen kost veel individuele aandacht. Dat kost tijd. Stichting Compass Uden heeft contact met zo’n duizend individuele meiden. Soms zijn er activiteiten waar zo’n zestig meiden op afkomen. Eelke Wijdeven is de enige meidenwerker. Ze werkt met tien vrijwilligers. ‘Je moet een goed team neerzetten. Met mensen waarop je echt kunt rekenen.’ Wijdeven heeft zo’n team opgezet door stagiaires aan te trekken die dikwijls bleven. ‘Daarnaast zijn er ook andere meiden - het gros doet een sociale studie - die hart hebben voor die meiden, die het werk gezellig vinden en die ervaring willen opdoen voor hun werk later.’ Volgens Wijdeven is zo’n grote groep (vrijwillige) meidenwerkers belangrijk. ‘Wij kunnen anders niet voldoende individuele aandacht geven. En zeker geen vertrouwensband opbouwen. Daar heb je domweg geen tijd voor met zo’n grote groep. Een groot team betekent daarnaast dat zowel de meidenwerker als de meiden kunnen kiezen voor iemand die bij ze “past”. Niet iedereen heeft een klik met “haar” jongerenwerker.’

Tips om een duurzame relatie met meiden op te bouwen

- Doe wat je beloofd hebt. Dat lijkt gemakkelijk, maar is het niet. Houd er toch aan vast.
- Wees bereikbaar maar niet voor wissewasjes. Als een meisje je 's avonds belt, kan dat mits het urgent is. Maak dat duidelijk.
- Zet vrouwen op gemengde groepen en ook eens een (oudere) man op meidengroepen. Vaak gaat het om een persoonlijke klik.
- Zet vrouwelijke jongerenwerkers niet alleen in bij het specifieke meidenwerk. Juist in het gemengde jongerenwerkaanbod kunnen ze bijdragen aan het over de drempel krijgen van meisjes.
- Geef je fouten toe als het niet zo loopt als je gedacht had.
- Vier de stapjes die gezet zijn. Gewoon met een schouderklopje.
- Sta stil bij welke stappen je gemaakt hebt en reflecteer daarop. Wat hebben we gedaan, waartoe heeft dat geleid? En wat is de volgende stap?
- Je moet eerlijk zijn. En dat betekent vooral: jezelf blijven, doen wat je zegt.
- Talentontwikkeling is denken in kansen.
- Zorg dat jongeren met een activiteit een succesje kunnen behalen, hoe klein ook. En benadruk dat.
- Houd er rekening mee dat werken met meiden van je vraagt om meer te investeren in het leggen van contact en het kweken van vertrouwen.

6 Altijd wat te doen

Er zitten zo'n vijftig mensen in de zaal van Talenthouse Lomba in Rotterdam Lombardijen. Voornamelijk allochtone moeders en kinderen, maar ook een paar jongens en meiden van 14 en ouder. Er klinkt stampende muziek. In de hoek staat een manshoge ventilator te blazen. Op de catwalk in het midden van het zaaltje lopen meisjes van tussen de 10 en 14 jaar oud. Ze showen hun zelf ontworpen en gemaakte tassen. Als kleine mannequins staan ze stil op de hoeken van de catwalk, glimlachen tegen het publiek, hun haren in de wind.

Meiden hebben andere interesses dan jongens, zeker als ze nog jong zijn. Ze zijn bovendien minder snel tevreden, is de ervaring. Daarom is het nuttig om iets op te zetten dat meiden echt leuk vinden: koken, sieraden maken, een modeshow. In Almelo maakten meiden een *glossy* met reportages over Marokkaanse jurken en make-up. 'Ze vonden het geweldig, zegt jongerenwerker Kim Novak. We hadden zo een hele serie kunnen maken'.

Aangenaam en nuttig verenigen

Als je meiden eenmaal warm hebt gemaakt voor een leuke activiteit of productie, is het een kleine stap om daar 'iets serieuzers' aan te koppelen. Novak vroeg de meiden om voor de *glossy* tienermoeders uit hun buurt te interviewen. 'Dat is een leerzame reportage geworden.' Een combinatie van plezier en voorlichting is de manier om jongeren wat bij te brengen. Een paar jaar geleden maakten meiden in Almelo zelf een film over loverboys. Ze schreven zelf het script en acteerden in de film. Die film is opgenomen in een lespakket voor scholen en ouders die naar alle basisscholen van Almelo is verzonden. Zo kreeg het jongerenwerk ook wat extra publiciteit.

Ook Stichting Compass Uden combineert pret met informatie. Tijdens een workshop *Cocktails maken* krijgen de meiden een bril op waardoor ze wazig zien. Met bekertjes moeten ze een torentje bouwen. Spelenderwijs merken ze zo wat alcohol met hun lichaam kan doen. Een quiz over puberteit is een ander voorbeeld. Jongerenwerker Eelke Wijdeven: 'Een activiteit moet leuk zijn, de doelgroep aanspreken. Als je ze eenmaal binnen hebt, kun je meer doen.'

We doen ook veel tegen pesten. Daarover praten we nadat ze een film gezien hebben over dat onderwerp. Veel animo is er voor de oppascursussen op de woensdagmiddagen, voor jongeren van 12 tot 18 jaar. Ze leren daar over veiligheid, krijgen EHBO-les en hoe je met kinderen omgaat’.

Lichamelijke en geestelijke ontwikkeling

Binnen de *SuperWoman* groepsprogramma’s is er ook aandacht voor voorlichting. ‘Ze weten soms weinig over hun eigen lichaam’, zegt Jolanda van Rosendaal. ‘Jongerenwerkers fungeren als rolmodellen en leren hen via een leuke thema-avond gezond te eten en zichzelf goed te verzorgen.’ In The Mall De Baarsjes, waar ze ook met *SuperWoman* werken worden op gezette tijden voorlichtingsavonden aangeboden, waar meiden informatie krijgen over al die onderwerpen waar ze op hun leeftijd tegenaan lopen: menstruatie, seksueel gedrag, omgaan met jongens. Die avonden zijn druk bezocht, juist omdat er nauw wordt aangesloten bij de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van meiden. ‘Als ze willen kunnen we het onderwerp van die avond afstemmen op hun behoeften. Laatst tobde een meisje met een zwangerschap. Moest ze abortus laten plegen of niet. Daar hebben we het die avond met z’n allen over gehad.’

Juist omdat het zo goed aansluit bij de behoeften van de doelgroep, is ook het jongemoederwerk in Almelo een groot succes. Op inloopochtenden kunnen zwangere meiden elkaar ontmoeten. Daarnaast krijgen ze voorlichting over hun lichaam en hoe ze met baby’s om moeten gaan. Het jongemoederwerk is inmiddels al zo bekend dat zelfs huisartsen en consultatiebureaus ernaar doorverwijzen.

Talentontwikkeling

Je talenten kunnen ontwikkelen is van groot belang. Voor het zelfbewustzijn van jongeren, voor hun latere carrière. In de pauze van de modeshow in Talenthouse treedt een breakdancegroep op: vijf jongens en een meid. De tweede meid kan wegens een blessure niet meedoen. ‘Maar we zijn erg trots op haar’, vertelt een jongerenwerker in de zaal. ‘Ze is door het sporten een hoop kilogrammen kwijtgeraakt. Haar zelfvertrouwen nam daarentegen met veel kilo’s toe.’

Gerdijanne Leestemaker van Scoop Almelo vindt talentontwikkeling een *must*. ‘Nogal wat jongeren die we op onze accommodaties zien, komen uit milieus waar ze heel andere voorbeelden hebben. Vrienden van hen belanden in de criminaliteit, vriendinnen in het loverboy-circuit. Door te tonen dat ze ook op een positieve manier iemand kunnen worden, help je zo’n jongere een andere weg te vinden.’

U vraagt wel, maar wij draaien niet

De meeste jongerenwerkers werken vraaggericht. Ze gaan de straat op en spreken meiden aan om eens naar het jongeren centrum te komen. Wat zouden ze willen? Het motiveert jongeren als je ze zelf laat meedenken over het aanbod. Dan voelen ze zich verantwoordelijker, doen ze vaker mee. Volgens Roel Overduin van productiehuis Dock in Amsterdam-Noord heeft het geen enkele zin om iets aan te bieden waarover jongeren zelf niet hebben meegedacht. ‘Ik had laatst een Egyptische band, die wilde jammen met Nederlandse gasten. En een paar weken erna een graffitischilder. Dan komen er vijf man opdagen. Als ze zelf iets organiseren, zit de keet vol.’

Dat betekent niet dat jongerenwerkers dan maar alles moet faciliteren, regelen en de jongeren de krenten uit de pap laten pikken. Het moet geen: ‘u vraagt, wij draaien zijn’, vindt Angela Borkent van de Rotterdamse Stichting Jong. ‘Vorig jaar wilde een groep meiden een wijkbarbecue organiseren. Dan zeggen wij: “Verzin ‘t maar. Wat is er nodig?” Ze hebben toen zelf een vergunning aangevraagd, de barbecue gehuurd, vlees gehaald bij de slager – met een beperkt budget en met ondersteuning. Je ziet dat ze dit leuk vinden. Omdat ze zelf een vinger in de pap hebben.’

Zelf doen

‘We doen het zelf is de basis voor de methodiek van Talenthouse. Jongeren zijn bij Talenthouse geen consumenten, maar producenten. Ze doen zoveel mogelijk zelf. De jongerenwerker ondersteunt daarbij. Dat betekent dat jongeren zelf hun activiteiten bedenken en uitvoeren. Een tijd geleden bijvoorbeeld bedacht een groepje meiden een rommelmarkt om geld op te halen voor activiteiten in de voorziening. Ze maakten zelf spullen om te verkopen, organiseerden zelf de workshops waar de spullen gemaakt werden. En belden zelf de mensen die zo’n workshop konden geven, ook regelden ze de ruimte. De insteek van Talenthouse is dat jongeren door te doen leren wat ze al (goed) kunnen en waarin ze nog meer energie moeten steken. En dat fouten maken erbij hoort.

Soms apart

Het is een belangrijke vraag in het jongerenwerk. Bied je voor meiden aparte activiteiten aan of doe je dat gemengd? Ook hierin is er enorm veel verschil tussen jongerenwerkorganisaties. Diverse meidenwerkers wijzen op de behoefte van meiden zelf om zonder jongens wat te organiseren. Dat lijkt vooral te gelden voor de groep van 10 tot circa 14 jaar. Meisjes van die leeftijd zijn nog maar weinig met de andere sekse bezig, meent Roel Overduin. ‘Meestal vinden ze jongens gewoon stom. Pas als ze een jaar of veertien zijn, gaan ze die grens over. Dan merken ze dat het ook leuk kan zijn met jongens.’ Het is tevens een leeftijd waarop ze nog ‘kneedbaar’ zijn. Er zijn veel risico’s waarop je juist op die leeftijd kunt inspelen, legt meidenwerker Eelke Wijdeven van Stichting Compass Uden uit. ‘In een aparte meidengroep kun je die goed aankaarten.’

Bij Talenthouse denken ze daar anders over. Juist op die leeftijd kun je ze al laten zien hoe het is om met jongens om te gaan. Je kunt ze leren dat je met een jongen ook vriendschap kunt sluiten, dat die er niet zijn voor trouwen of seks alleen, vindt een jongerenwerker van Talenthouse Lomba. ‘Vaak komen ze uit gezinnen waar ze dit nooit op die manier horen. In het jongerenwerk zien ze dat het ook anders kan. Dat is waardevol voor later, maar ook voor hun zelfbeeld: ik mag er zijn als meisje, ook om vrienden mee te worden.’ Hoe ouder, hoe meer de meiden lijken te mengen. Roel Overduin werkt vooral met 14-plusmeiden. Ik krijg aparte meidenactiviteiten hier niet van de grond. Die meiden willen jongens zien. De meeste meiden komen als mijn dansgroep repeteert: dat zijn allemaal jongens.’

7 De rol van de gemeente

Wanneer een gemeente het belang van aandacht voor meisjes benoemt, scheelt dat enorm om meer meiden in het jongerenwerk te krijgen. Niet in de laatste plaats omdat er dan ook meer geld beschikbaar is. Maar het krijgen van die aandacht is geen sinecure. Veel gemeenten zetten nog steeds in op overlastbestrijding en individuele hulpverlening. Niet op een thema als talentontwikkeling. Terwijl uit het onderzoek “Emancipatie van het jongerenwerk” van het Nederlands Jeugdinstituut blijkt dat wanneer de focus in het gemeentelijk beleid op meidenwerk ligt, dit positief doorwerkt in de aandacht daarvoor.

Veel ligt ook aan het belang dat organisaties zelf hechten aan meiden. De handvatten en tips die in dit hoofdstuk worden gegeven kun je dus eventueel ook gebruiken om het belang van meiden bij je eigen directie aan te kaarten.

Op de kaart

Hoe krijgen we meisjes en jonge vrouwen dan nu wel op de kaart? ‘Wij nodigen wethouders en beleidsmedewerkers bij ons uit’, zegt Jolanda van Rosendaal. ‘We laten de meiden zelf vertellen waarom dat jongerenwerk hen goed doet en wat ze geleerd hebben.’ Daarnaast hameren de uitvoerders van SuperWoman erop dat meiden misschien wel minder overlast veroorzaken, maar uiteindelijk de gemeenschap veel geld kosten als ze in de zorg terecht komen omdat ze bijvoorbeeld depressief worden. Ook dat overtuigt.

Lang niet alle wethouders en beleidsmedewerkers komen in een jongerenaccommodatie. Jongerenwerkers moeten daarom zelf op (deel)gemeenten afstappen. Angela Borkent van Stichting Jong laat haar gezicht zien op activiteiten van de gemeente. ‘Laatst was er op het Rotterdamse stadhuis een debat tussen jong en oud. Er waren ook wethouders aanwezig. Zelf was ik er met een paar meiden.’ Als er een nieuw wijk- of jongerencentrum geopend wordt, dan gaat Borkent daar eveneens met wat meiden naartoe. Ze spreekt aanwezige gemeenteambtenaren aan op het belang van aandacht voor meiden. ‘Ik zeg ook dat ze vaak betrouwbaarder zijn dan jongens. En geef een voorbeeld. Vorig jaar organiseerden we een

dropping – onder begeleiding - naar Parijs. De jongens lieten het afweten op de ochtend van de reis. De meiden stonden er wel.’ Waarmee ze dus eigenlijk zegt: het geld dat je uitgeeft aan meiden, verdien je terug.

Speciaal voor gemeenten heeft het Nederlands Jeugdinstituut de brochure ontwikkeld “Meiden meer in beeld in het tiener- en jongerenwerk in uw gemeente”. Deze is te downloaden via www.nji.nl

Jongerenwerk en opdrachtgevers: een partnerschap

Het ontbreekt nogal eens aan een visie op meiden in het jongerenwerk, meent Nadia Barquioua van Talenhouse. Zowel van de kant van de gemeente, als van de kant van het jongerenwerk. Terwijl die visie wel cruciaal is voor de resultaten. Barquioua: ‘Wat wil je bereiken met het jongerenwerk, wat heb je nodig om meiden voldoende aandacht te geven?’ Ze meent dat gemeenten en jongerenwerk daarover veel meer in conclaaf moeten gaan. ‘Maak samen de opdracht zo helder mogelijk. Als de opdracht een probleem als basis heeft, bijvoorbeeld overlast of schooluitval, analyseer dat probleem dan ook. Onderbouw deze analyse met realistische cijfers: bijvoorbeeld “het jongerenwerk moet aan de slag met 80 meisjes, en 60 jongens, van die en die leeftijd. En we willen dat resultaat”. Bij ons gaat het niet om zinnen in de trant van “We willen een pedagogisch verantwoord activiteitenaanbod”. Want dat is voor jou vaak anders dan voor mij.’ Je mag als jongerenwerk beste een heldere opdracht eisen, vindt Barquioua. ‘Anders kun je toch niet effectief werken?’ Ze wijst erop dat het tijd kost om een opdracht goed in te vullen. ‘Daar ben je wel een paar maanden zoet mee.’

Meningen van gemeenteambtenaren

Hoe zou volgens beleidsmedewerkers van gemeenten zelf het jongerenwerk er uit moeten zien? Zeker met de regisseursrol die de gemeenten heel sterk krijgt toebedeeld in de toekomst, is dit voor het jongerenwerk een belangrijke vraag. Ida Rombach, beleidsadviseur van de gemeente Utrecht, wijst erop dat de aandacht voor meiden toeneemt op terreinen als onderwijs en de toeleiding naar werk. Ook daar zou het jongerenwerk zich meer kunnen profileren.

Daarnaast benadrukt ze de noodzaak van een bundeling van kennis over meiden bij professionals. En het reguliere jongerenwerk zou meer kunnen samenwerken met verschillende zelforganisaties om migranten te bereiken.

Ook Masja Cohen, senior beleidsadviseur van de gemeente Amsterdam, ziet daar kansen. Ze denkt daarnaast ook aan een hechtere relatie met vrouwenorganisaties en informele meisjesnetwerken. Het jongerenwerk mag volgens haar best wat duidelijker aan jongeren vertellen dat ze invloed hebben op de samenleving als ze er aan meedoen. Tegelijkertijd moet het klip en klaar zijn dat er grenzen zijn aan bepaald gedrag. Maar de wil tot toenadering kan niet alleen van jongeren komen. ‘De samenleving moet zich tevens leren openstellen voor jongeren en hun inbreng. Ook daaraan kan het jongerenwerk bijdragen.’

In Breda is het gemeentelijk beleid gericht op de ontwikkeling van de talenten van alle kinderen en jongeren. Ellen van de Hout, beleidsadviseur Jeugd, is dan ook niet voor een focus op specifieke groepen in het beleid. Zelf doen is belangrijk. Jongerenwerk moet daarom vraaggericht zijn. ‘Het liefst is de jeugd (mede)producent.’

Alex de Beer, beleidsadviseur van de deelgemeente IJsselmonde waar Talenthouse Lomba ligt, meent dat het van belang is dat er een goede wisselwerking is met wijkbewoners. ‘De relatie tussen jongeren en ouderen is vaak verstoord. We willen daarom dat buurtbewoners bij het centrum betrokken worden.’ Hij is erg te spreken over het idee van Talenthouse om oudere bewoonsters te betrekken bij de modeworkshops voor meiden. ‘Die hebben vaak veel ervaring met ontwerpen en naaien. Zo creëer je een band.’ Hij wijst op de noodzaak om gemotiveerde jongeren binnen te halen. ‘Jongeren moeten wel wat willen bereiken, als ze een Talenthouse binnen komen.’ Het blijft daarnaast lastig wat je moet doen met overlastgevende jongeren buiten de accommodatie. De harde kern van overlastgevers is zaak van het ambulante jongerenwerk en van politie en justitie, vindt De Beer. ‘Maar het jongerenwerk is er ook voor die jongens en meiden die nu om de kern van overlastgevende raddraaiers hangen, en die eigenlijk wel wat kunnen, mits ze maar gestimuleerd worden.’ Dat dit niet altijd gemakkelijk is en dus tot discussie leidt in het jongeren centrum en met de buurt, hoort erbij. ‘Zo blijf je in ieder geval in gesprek.’

Tips om lokale politici en ambtenaren 'mee' te krijgen:

- Breng meisjes en jongens in contact met politici en ambtenaren, bij voorkeur op locatie.
- Laat als jongerenwerker zien dat je open staat voor suggesties van de (deel)gemeente.
- Dring aan op een heldere, duidelijke opdracht van de gemeente.
- Laat zien wat je doet en wat het oplevert voor meiden.
- Straal uit dat jij de professional bent die de jongeren in de buurt kent en weet te benaderen. En illustreer je kennis met veel voorbeelden.
- Wees helder over de visie die de organisatie uitdraagt. Door de aandacht op veiligheid en overlastbestrijding te leggen, worden meiden uitgesloten. Dat is strijdig met de rechten van het kind of de jongere. Maak dit duidelijk.

Dit verstevigt je positie als gesprekspartner van gemeenten en andere organisaties in het jeugdveld.

8 Gluren bij de Duitse buren

‘We zijn erg gebaat bij onze wet’, zegt Cäcilia Debbing in Gladbeck, een stad in de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen. Debbing is grondlegster van FUMA (Fachstelle Gender Nord Rhein Westfalen), een ondersteuningsorganisatie voor jongerenwerkers met als doel genderstrategieën te implementeren en seksebewust te werken. Dat doel heeft in de deelstaten Berlijn en Nordrhein-Westfalen een wettelijke verankering in de Kinder- und Jugendhilfe Gesetz. Eén paragraaf verplicht jongerenwerkorganisaties zelfs om voorzieningen te realiseren waar jongens en meiden gelijke toegang hebben.

Het wettelijk kader draagt bij aan meer aandacht en een sterkere positie van meisjes in het jongerenwerk, meent Debbing. ‘Er is financiële ondersteuning om seksebewuste projecten op te zetten.’ Seksebewust jongerenwerk betekent dat er oog is voor de specifieke behoeften en vragen van meiden en jongens, of het nu gaat om gemengde of specifieke meidenactiviteiten. ‘Door de wet heeft iedere jongerenwerker in onze deelstaat de opdracht om aandacht aan zowel jongens als meiden te geven.’

GenderParkurs

Seksegelijkheid als einddoel geeft een andere invulling aan jongerenwerk voor meiden, zo tonen verschillende projecten in Nordrhein-Westfalen. In GenderParkurs ligt de focus op de inhoud van de activiteiten. Quizen, rollenspelen, films en discussies stimuleren meiden en jongens om te discussiëren over traditionele rolpatronen, seksualiteit en relaties. ‘Er worden vragen gesteld’, legt Debbing uit. ‘Bijvoorbeeld, sinds wanneer is vrouwenvoetbal eigenlijk officieel toegestaan?’ Zowel de meisjes als jongens zijn verbaasd over het antwoord. ‘Ze groeien op in de veronderstelling dat er weinig discriminatie is op basis van sekse.’

In een andere module gaan de jongeren in aparte meisjes- en jongensgroepen aan de slag met wat zij denken dat ouders, leraren maar ook de andere sekse van hen vinden en verwachten. Na afloop bekijken ze wat de andere groep over hen schreef. Daar wordt dan gezamenlijk over gediscussieerd. De cursus Gender Parkurs wordt in jongerencentra en scholen gebruikt.

De doelgroep is zeer gemengd, de leeftijd tussen de 13 en 16 jaar. Gender Parkurs heeft succes, zegt Debbing. ‘Zowel meisjes als jongens hebben er veel plezier in en ze zeggen allemaal dat het goede gesprekken oplevert.’

Jongenswerk

Net als in het GenderParkurs wordt ook bij andere projecten in de deelstaten Nordrhein-Westfalen en Berlijn een strategische keuze gemaakt om te werken vanuit inhoudelijke thema's. Jongerenwerkers kijken daarbij vooral naar wat voor jongens en meisjes relevant en interessant is. Geweld en bescherming bijvoorbeeld, of gezondheid, maar ook het gebruik van internet.

Tegelijkertijd wordt er goed gekeken naar de verschillen tussen jongens en meisjes binnen die thema's. Er is in Nordrhein-Westfalen meidenwerk, specifiek voor meiden. Maar ook 'jongenswerk'. Want jongens zijn nu eenmaal op veel punten anders. Anorexia komt veel meer voor bij meisjes, hormoongebruik tijdens het sporten is een typisch jongensding. Die onderwerpen kunnen samen besproken worden, maar soms komen jongens meer uit hun schulp als ze onder elkaar zijn. Dat geldt zeer zeker als het gaat om thema's als liefde, vriendschap en seksualiteit. Debbing wijst erop dat jongens het moeilijk vinden om serieus daarover te praten als er meiden aanwezig zijn. 'Jongens gaan zich dan altijd als een soort Rambo opstellen.'

Valkuilen

Debbing is geenszins tegen een gemengd aanbod, zeker niet als het vertrekpunt talentontwikkeling is. 'Dat kan een geweldige manier zijn om jonge mensen te bereiken.' Toch waarschuwt ze voor valkuilen. 'Je moet niet mengen om te mengen. Hier in Nordrhein-Westfalen hadden we eerst meidenwerk en jongenswerk apart.' Daarna werd er veel meer ingezet op mixen, deels omdat dit financieel aantrekkelijker was. 'Jongerenwerkers vonden echter dat ze het geld voor meidenwerk niet ineens konden besteden aan enkel gemengd werken. Er moest geld bij.' Als aanbeveling aan Nederlandse jongerenwerkers stelt Debbing: 'Als je gemengd wilt werken, moet je het meidenwerk niet afschaffen. In Nordrhein-Westfalen is er meidenwerk en apart jongenswerk. Plus een gemengd aanbod. Dat heeft weinig met geld uitsparen van doen. Maar het loont wel.'

Tijd voor een wettelijk kader in Nederland?

Een wettelijk kader waarbij vanuit emancipatiedoelstellingen aandacht voor meiden wordt voorgeschreven, leidt tot een hoog bereik onder meiden plus een continuïteit van het meidenwerk, zo toont het Duitse voorbeeld. In Nederland kennen we zo'n wettelijk kader niet. Maar gemeenten kunnen zich wel beroepen op de doelen van het landelijke emancipatiebeleid en deze betrekken bij het formuleren van hun jeugdbeleid. Het jongerenwerk kan gemeenten daarop attent maken. Ook de Internationale rechten van het kind bepalen dat alle kinderen en jongeren gelijke ontwikkelingskansen moeten krijgen.

De 'Duitse' benadering

Het jongerenwerk in Nordrhein-Westfalen gaat uit van vier verschillende pedagogische benaderingen.

1e benadering: werken met meisjes alleen

2e benadering: werken met jongens alleen

3e benadering: Cross Work, een pedagogische setting waarin vrouwelijke werkers werken met jongens en mannelijke werkers werken met meisjes.

4e benadering: Ko Edukation: het werken met beide groepen aan emancipatorische thema's. Deze benadering wordt in het jongerenwerk, maar vooral in het onderwijs toegepast.

Epiloog: Samen of apart?

Hoe bereik je meiden nou het beste: door apart meidenwerk of via een gemengd aanbod? Daar wordt per organisatie en zelfs per jongerenwerker verschillend over gedacht. De een kiest voor aparte meidengroepen met liefst vrouwelijke meidenwerkers. De ander vindt dat jongens en meiden altijd moeten mixen en dat ook mannelijke jongerenwerkers met meiden moeten werken.

Als je strikt naar de resultaten kijkt, kun je wellicht afleiden welke aanpak nu de beste is. Maar opmerkelijk genoeg verschillen die resultaten niet zoveel. Stichting Compass Uden biedt heel bewust aparte meidengroepen aan. Bij Talenthouse in Rotterdam is er doelbewust gekozen om in principe geen apart meidenwerk aan te bieden. Toch bereiken de jongerenwerkers zowel in Uden als Rotterdam naar eigen zeggen zeker vijftig procent meisjes. Bovendien wijken zij beiden af van de eigen 'norm'. In Uden worden naast de meidengroepen ook tal van gemixte activiteiten aangeboden. In Talenthouse zijn in principe alle producties gemengd, maar de jongerenwerkers bieden eveneens aparte activiteiten voor meiden aan, bijvoorbeeld als dat nodig is voor meiden uit strenggelovige islamitische gezinnen.

Het een is niet beter dan het ander. 'Apart' zet niet per definitie meer zoden aan de dijk dan 'samen'. Aan beide aanbodsvormen kleven nadelen. Als je uitgaat van alleen maar een gemengd aanbod, kan dat de moeilijk bereikbare groepen meiden weghouden van het jongerenwerk. Maar als je enkel apart meidenwerk aanbiedt, kun je je afvragen of je niet een selffulfilling prophecy creëert: meiden en jongerenwerkers kunnen zich niet meer voorstellen dat het algemene jongerenwerk er ook voor meiden is en daarom komen ze niet.

Van belang is vooral te kijken welke vorm op welk moment nodig is, en het daarover met elkaar te hebben. Het landelijk initiatief MeidenSterk, opgericht om meer aandacht voor meiden te vragen in jeugdbeleid en jongerenwerk, richt zich er onder andere op om uitwisseling tussen jongerenwerkers te bevorderen over dit soort vragen. MeidenSterk is actief in de sociale media, op LinkedIn en Facebook.

Middel, geen doel

Het apart 'zetten' van meiden of jongens is nooit een doel op zich. Het is, zo zeggen jongerenwerkers die het doen, een bewust en doordacht middel om meer meiden bereiken. Immers, het doel van de meeste jongerenwerkers is hetzelfde; de basis van jongeren, zowel jongens als meiden, versterken zodat ze zich goed kunnen ontwikkelen in deze complexe samenleving.

Bronnen

Gemmeke, M., et al. (2011). *Emancipatie van het jongerenwerk. Eindrapport*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Noorda, J., (2009). *De staat van professioneel jeugd- en jongerenwerk in Nederland anno 2009*. Utrecht, MO-groep.

Colofon

Dit boekje kwam stand met de medewerking van de volgende personen:

Bianca Boender, methodiekontwikkelaar en trainer SuperWoman/You!ng Woman

Masja Cohen, senior beleidsadviseur Jeugd van de gemeente Amsterdam

Ellen van den Hout, senior beleidsadviseur Jeugd van de gemeente Breda

Eefje Melssen, jongerenwerker Stuw Welzijn

Dinie van der Linden, lid Raad van Bestuur Lumensgroep Eindhoven

Ronnie den Os, senior beleidsmedewerker Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Ria Korevaar, beleidsmedewerker Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Ida Rombach, beleidsadviseur van de gemeente Utrecht

Krista Vos, afdelingsmanager jongerenwerk Dock Amsterdam

Eelke Wijdeven, jongerenwerker Stichting Compass

© 2011 Nederlands Jeugdinstituut

Auteur: Hellen Kooijman

Onder redactie van Irma van Hoorik en Mireille Gemmeke, Nederlands Jeugdinstituut

Eindredactie: Joanka Prakken en Simone de Geus, Nederlands Jeugdinstituut

Vormgeving: Lucien Voeten

Foto's: Clemens Rikken

Oktober 2011

Deze publicatie is tot stand gekomen met een bijdrage van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Het Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut werkt voor beleidsmakers, staffunctionarissen en beroepskrachten in de sector jeugd, opvoeding en onderwijs. Wij maken kennis beschikbaar voor de praktijk, maar verwerken ook kennisvragen vanuit de praktijk. Op die manier wordt een kenniscyclus georganiseerd, die de jeugdsector helpt de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening te verbeteren.

Meer weten?

Wilt u meer weten over het Nederlands Jeugdinstituut of zijn beleidsterreinen, dan kunt u terecht op onze website www.nji.nl. Wilt u op de hoogte blijven van nieuws uit de jeugdsector? Neem dan een gratis abonnement op onze digitale *Nieuwsbrief Jeugd*.

Contact

Wilt u het Nederlands Jeugdinstituut inschakelen voor advies, ontwikkeling, onderzoek, begeleiding of ondersteuning. Neem dan gerust contact met ons op. Dit kan telefonisch door te bellen met of te mailen naar Mireille Gemmeke, (030) 230 63 06, m.gemmeke@nji.nl.

Tiener- en jongerenwerk is bestemd voor zowel jongens als meisjes. In de praktijk bereikt het jongerenwerk echter vooral jongens en aanzienlijk minder meiden. Om uiteenlopende redenen blijkt het jongerenwerk niet goed aan te sluiten bij hun behoefte en dat is een gemiste kans. Want het jongerenwerk biedt ook meiden een kans om zich te ontwikkelen. Om talenten en krachten naar boven te halen die door ouders of leerkrachten onopgemerkt blijven.

In *Meiden meer in beeld* proberen we een antwoord te geven op de vraag hoe het jongerenwerk beter kan aansluiten bij de behoeften van meisjes en jonge vrouwen. Cruciaal is, zo blijkt, het hebben van een goed doordachte visie op meiden in het jongerenwerk. Ook de relatie van de jongerenwerker met de jongeren en de competenties waarover de jongerenwerker beschikt, zijn hierbij van belang. Daarnaast moeten activiteiteenaanbod en werkwijze meiden aanspreken. En natuurlijk moeten ze zich ook veilig voelen in het jongerencentrum. Maar echt doorslaggevend voor het succes is of een gemeente het belang inziet van jongerenwerk voor jongens én meisjes. Doordat gemeenten nu vaak de nadruk leggen op overlastbestrijding, komen vooral jongens als doelgroep van het jeugdbeleid in beeld.

In *Meiden meer in Beeld* gaan we op al deze zaken in. We belichten goede praktijkvoorbeelden en vragen aan jongerenwerkers hoe zij het doen. Niet om te zeggen: 'Zo moet het'. Maar om te inspireren en ideeën aan te dragen. Zodat meiden in de toekomst beter bereikt kunnen worden.

